

Ny Bokin'i Daniela — Laharana Fahefatra amby Roapolo

Nimroda, Nebokadnezara ary Belsazara

Jeff Pippenger

2023-12-19

Ny bokin'i Daniela sy ny Apokalypsy dia boky iray ihany, tahaka ny maha-boky iray ihany ny Testamenta Taloha sy ny Testamenta Vaovao. Vetivety mialoha ny hifaranan'ny fotoam-pahasoavana dia voaseho ny Fanambaran'i Jesosy Kristy.

Ary hoy izy tamiko hoe: Aza asiana tombo-kase ny teny faminanian'ity boky ity; fa efa akaiky ny andro. Izay tsy marina, aoka mbola hanao ny tsy marina ihany; ary izay maloto, aoka mbola haloto ihany; ary izay marina, aoka mbola hanao ny marina ihany; ary izay masina, aoka mbola hihamasina ihany. Ary, indro, avy faingana Aho; ary eto amiko ny valisoako, mba hamaliako ny olona rehetra araka ny asany. Izaho no Alfa sy Omega, ny voalohany sy ny farany, ny voalohany sy ny farany. Apokalypsy 22:10–13.

Ny “fitsipika ara-Baiboly momba ny filazana voalohany,” izay ahitana ny fahamarinana fa ny fiafaran'ny zavatra iray dia aseho an-tsary amin'ny fiandohan'izany zavatra izany, dia manasongadina ny maha-zava-dehibe ny toko telo voalohany ao amin'ny bokin'i Daniela, satria ireo no fahamarinana voalohany resahina ao amin'ilay boky izay atao hoe bokin'i Daniela sy Apokalypsy. I Jesosy no Alfa sy Omega, koa ny fiandohan'ilay boky izay atao hoe bokin'i Daniela sy Apokalypsy dia tsy maintsy maneho ny fahamarinana izay voavaha tombo-kase amin'ny farany. Koa amin'ny ambaratonga iray, ny fahamarinana izay voavaha tombo-kase dia ny filazantsara mandrakizain'ireo anjely ao amin'ny Apokalypsy efatra ambin'ny folo.

Ny Fanambaran'i Jesosy Kristy izay ampidirina ao amin'ny andininy voalohany amin'ny toko voalohan'ny Apokalypsy dia ilay hafatra izay tsy maintsy ampitaina amin'ny fiangonana rehefa “akaiky ny andro,” ary ilay fotoana izay “akaiky” ao amin'ny toko voalohan'ny Apokalypsy dia tsy maintsy ilay fotoana ihany koa izay “akaiky,” mialoha indrindra ny hifaranan'ny fotoam-pahasoavana ao amin'ny toko faharoa amby roapolon'ny Apokalypsy.

Ny Fanambaran'i Jesosy Kristy, izay nomen'Andriamanitra Azy hasehony amin'ny mpanompony ny zavatra izay tsy maintsy ho tanteraka tsy ho ela; ary nampitondrainy tamin'ny anjely izany ka nampahafantariny ny mpanompony Jaona; izay nanambara ny tenin'Andriamanitra sy ny fijoroana ho vavolombelon'i Jesosy Kristy ary izay zavatra rehetra hitany. Sambatra izay mamaky, ary izay mandre ny tenin'ity faminaniana ity ka mitandrina izay zavatra voasoratra ao anatin'ny; fa antomotra ny fotoana. Apokalypsy 1:1-3.

Ny hafatra izay hafatra farany, ka voavaha tombo-kase mialoha indrindra ny hifaranan'ny fotoam-pahasoavana, rehefa “efa akaiky ny andro,” dia ny hafatry ny ranonorana farany an'ilay anjely faharoa sy ny Antso Amin'ny Mamatonalina. Izy no fahamarinana mifandray amin'ilay “tantara miafina” an'ireo Kotro-baratra Fito. Izy no fanambarana ny amin'“ilay fahavalo izay avy

amin'ny fito", ary ny kofehy volamena izay manenona ireo fanambarana sarobidy rehetra ireo ho tafaray ao amin'ilay fitafiana kanto dia ny fahamarinan'i Kristy, dia ilay "sarobidy" hoe "impito," ao amin'ny Levitikosy faha-enina amby roapolo. Daniela toko voalohany, ary avy eo indray, Daniela toko voalohany hatramin'ny fahatelo, no io hafatra io. Ilay "zava-miafina" ao amin'ny toko faharoa dia io hafatra io koa.

Ny toko voalohany ao amin'i Daniela dia maneho ny hafatry ny anjely voalohany; ary tahaka ny isehoan'ny mariky ny lalana ara-paminaniana rehetra ao amin'ny hafatry ny anjely telo ao amin'ny hafatry ny anjely voalohany ao amin'ny Apokalypsy toko faha-efatra ambin'ny folo, dia toy izany koa no isehoan'ny mariky ny lalana ara-paminaniana rehetra ao amin'ireo hafatra telo ao amin'ny Daniela toko voalohany. Ireo singa ireo dia ny fizotry ny fitsapana dingana telo, izay ao amin'ny Daniela toko voalohany dia maneho fitsapana mikasika ny sakafo, ary arahin'ny fitsapana hita maso izany, ka mitondra ho amin'ny fitsapana farany. Ny toko voalohany, raha heverina mifandray amin'ny toko faharoa sy fahatelo, dia maneho ny fitsapana mikasika ny sakafo, ary ny toko faharoa ny fitsapana hita maso, ary ny toko fahatelo ny fitsapana farany. Ny hafatry ny anjely telo ao amin'ny Apokalypsy toko faha-efatra ambin'ny folo, sy Daniela toko voalohany ka hatramin'ny fahatelo, dia manome vavolombelona efatra momba ny fizotry ny fitsapana dingana telo.

Ny toko fahefatra sy fahadimin'ny Daniela dia maneho tsipika lalina tokoa eo amin'ny tantara ara-paminaniana. Ny tsipika vokarin'ireo toko roa ireo dia ahitana tsipika ara-paminaniana enina farafahakeliny izay samy miavaka. Ny iray amin'ireo tsipika ara-paminaniana ireo dia manomboka amin'ny taona 723 talohan'i Kristy, ary mitohy hatrany amin'ny lalàna alahady. Ny iray hafa amin'ireo tsipika enina dia maneho ny tantaran'ny 1798 ka hatrany amin'ny lalàna alahady, ary ao anatin'izany tsipika izany dia tsipika ara-paminaniana telo no aseho miaraka amin'ny fotoana iray ihany; dia ny tsipiky ny bibidia avy amin'ny tany (Etazonia), avy eo ny tsipiky ny tandroka protestanta ary koa ny tsipiky ny tandroka repoblikana. Ireo miaraka ireo no mametraka ny tsipika fahadimy eo am-piandohan'ny tsipika ara-paminanian'i Etazonia. Izany tsipika izany no manamarika ny fanesorana ny tombo-kasen'ny toko fahafito sy fahavalo ary fahasivin'ny Daniela tamin'ny 1798. Eo amin'ny faran'ny tsipika ara-paminanian'i Etazonia dia mivoaka ny tsipika fahenina, izay manamarika ny fanesorana ny tombo-kasen'ny toko fahafolo sy fahiraika ambin'ny folo ary faharoa ambin'ny folo tamin'ny 1989.

Ny fiandohan'ny andalana ara-paminaniana momba ilay bibidia avy amin'ny tany, araka ny asehon'ny Daniela toko faha-4, dia voamariky ny tandindon'ny "fotoana fito", ary ny fiafaran'ny andalana ara-paminaniana momba ilay bibidia avy amin'ny tany dia voamariky ny tandindon'ny "fotoana fito" ihany koa. Ny fiandohana sy ny fiafaran'ilay vanim-potoana ara-tantara izay asehon'ny fanokafana ny tombo-kasen'ny toko faha-7, faha-8 ary faha-9 dia voamariky ny tandindon'ny "fotoana fito" koa. Ny fiandohana sy ny fiafaran'ilay vanim-potoana ara-tantara izay asehon'ny fanokafana ny tombo-kasen'ny Daniela toko faha-10, faha-11 ary faha-12 dia voamariky ny "fotoana fito" koa.

Ny fiafaran'ny vanim-potoan'ny tantara izay nanomboka tamin'ny namohana ny Daniela toko faha-7 sy faha-8 ary faha-9 tamin'ny "andro farany" tamin'ny 1798, dia ny taona 1863. Ny fiandohan'ny vanim-potoan'ny tantara izay nanomboka tamin'ny namohana ny Daniela toko

faha-10 sy faha-11 ary faha-12 tamin'ny “andro farany” dia ny taona 1989. Hatramin'ny 1863 ka hatramin'ny 1989 dia mitovy amin'ny enina amby roapolo amby zato taona. Enina amby roapolo amby zato taona dia ampahafolony, na fahafolon-karena, amin'ny enimpolo amby roan-jato sy arivo taona. Koa ny isa enina amby roapolo amby zato dia tandindon'ireo enimpolo amby roan-jato sy arivo taona, izay maneho ny “efitra,” ary izany indray dia tandindon'ireo diman-jato amby roa arivo sy roa-polo taona amin'ny “impito.”

Io zava-misy io dia manondro fa, eo amin'ny tantaran'ilay bibidia avy amin'ny tany, ao amin'ny fihetsiky ny anjely voalohany eo am-piandohana, ary avy eo ao amin'ny fihetsiky ny anjely fahatelo eo amin'ny famaranana, dia samy voamarika eo amin'ny fiandohanany sy eo amin'ny fiafarany amin'ny alalan'ny “fotoana fito.” Ary ny fe-potoana eo anelanelan'ireo fihetsika roa izay mamatotra azy ireo ho iray dia asehon'ny “fotoana fito” ihany koa.

Raha tsy ampiharina ny fomba fiasa ara-Baiboly hoe “andalana mifanaraka amin'andalana”, dia tsy ho hita na ho azo ny hahatakatra izao karazana fanambarana izao; satria raha tsy misy izany fomba fiasa izany, dia azo atolotra amin'ny olona iray izay nampianarina tamin'ny kanto ara-teôlôjia ny boky voaisy tombo-kase, ary avy eo dia azo angatahana izy hanazava izay tian'ilay boky voaisy tombo-kase holazaina. Ny fireharehany amin'ny heviny manokana no hitarika azy hilaza fa tsy azo takarina ilay boky voaisy tombo-kase, satria voaisy tombo-kase izy. Avy eo dia azonao raisina ilay boky voaisy tombo-kase ka omena ny iray amin'ny andiany izay fehezina sy nofongorana ny heriny amin'ilay olona antsoina hoe nohazavaina, ary ilay andiany izay efa zatra nihinana tamim-pahafinaretana ny lovia feno angano nomanin'ilay teôlôjiana, dia handà tsy hampihatra ilay boky voaisy tombo-kase, satria fantany tsara fa ireo izay mpikambana ao amin'ny Sanedrina ara-teôlôjia ihany no voatendry hanapa-kevitra izay atao hoe fahamarinana.

“Miandrasa ianareo, ka gaga; mihiakia, eny, mihiakia; mamo izy, nefa tsy amin'ny divay; miringarina izy, nefa tsy amin'ny toaka mahery. Fa Jehovah efa nandatsaka taminareo ny fanahin'ny torimasolalina, ary efa nanakombona ny masonareo; ny mpaminany sy ny mpanapaka anareo, ny mpahita, no nosaronany. Ary ny fahitana rehetra dia tonga aminareo tahaka ny tenin'ny boky voaisy tombo-kase, izay atolotry ny olona amin'ny mahay mamaky hoe: Vakio ity, masina ianao; dia hoy izy: Tsy mahay aho.”

“Koa hoy ny Tompo hoe: Noho ny fanatonan'ity firenena ity Ahy amin'ny vavany sy ny fanajany Ahy amin'ny molony, kanefa ny fony efa nampiavahiny lavitra Ahy, ary ny fahatahorany Ahy dia didin'olona nampianarina fotsiny; koa, indro, Izaho mbola hanao asa mahagaga amin'ity firenena ity, dia asa mahagaga sy fahagagana; fa ho levona ny fahendren'ny olon-kendry ao aminy, ary ho takona ny fahalalan'ny olon-malina ao aminy. Lozan'izay mikasa lalina hanafina ny saina kasainy tsy ho hitan'i Jehovah, ka ny asany dia ao amin'ny maizina, ary hoy izy: Iza no mahita antsika, ary iza no mahalala antsika? Endrey ny famadihanareo ny zavatra! Moa hatao tahaka ny tanimanga eo an-tanan'ny mpanefy vilany va ianareo? Fa moa ny asa va hilaza amin'izay nanao azy hoe: Tsy nanao ahy izy? Ary moa ny zavatra voaorina va hilaza amin'izay namolavola azy hoe: Tsy nanam-pahalalana izy?”

“Ho tanteraka avokoa ny teny rehetra amin'izao. Misy ireo izay tsy manetry ny fony eo anatrehan'Andriamanitra, ary tsy handeha amin'ny fahitsiana. Afeniny ny tena fikasan'ny

fony, ary mitoetra ao amin'ny firaisana amin'ilay anjely lavo izy, izay tia sy manao lainga. Ny fahavalo dia mametraka fanahy eo amin'ireo lehilahy izay azony ampiasaina hamitahana ireo izay mbola ao amin'ny aizina amin'ny ampahany. Ny sasany dia manjary voatondraky ny aizina manjaka, ka manilika ny fahamarinana mba handray ny fahadisoana. Tonga ny andro izay notondroin'ny faminaniana. Tsy takatra i Jesosy Kristy. Angano fotsiny i Jesosy Kristy amin'izy ireo. Amin'izao dingan'ny tantaran'ny tany izao, maro no mitondra tena tahaka ny olona mamono. 'Mijanona ianareo, ka gaga; miantsoa mafy, eny, miantsoa; mamono izy, nefa tsy amin'ny divay; mivembena izy, nefa tsy amin'ny zava-pisotro mahery. Fa Jehovah efa nandatsaka taminareo ny fanahin'ny torimasolalina, ary efa nanakombona ny masonareo. Ny mpaminany sy ny mpanapaka anareo, dia ny mpahita, no efa nosaronany.' Misy fahamamoana ara-panahy eo amin'ny maro izay mihevitra fa izy no vahoaka hasandratra. Ny finoany ara-pivavahana dia toy izay asehon'izao Soratra Masina izao indrindra. Eo ambanin'ny heriny dia tsy mahay mandeha mahitsy izy. Lalana miolikolika no ataony amin'ny fizotry ny asany. Ity iray ary avy eo ilay anankiray, dia mivembena miankavia miankavanana. Jerena amin'ny fangorahana lehibe avy amin'ny Tompo izy ireo. Ny lalan'ny fahamarinana dia tsy fantany. Mpanao tetika araka ny siansa izy, ary ireo izay afaka sy tokony ho nanampy, noho ny fahitana ara-panahy mazava, dia voafitaka koa, ka manohana asa ratsy.”

“Ny fivoaran'ireo andro farany ireo dia tsy ho ela dia hiharihary mazava. Rehefa haseho fa tena izay maha-izy azy marina tokoa ireo fitaka ara-panahy ireo,—dia ny fiasana miafin'ny fanahy ratsy,—ireo izay nandray anjara tamin'izany dia ho tahaka ny olona very saina.”

“Koa izao no lazain'ny Tompo: Satria ity firenena ity manatona Ahy amin'ny vavany, ary manome voninahitra Ahy amin'ny molony, nefa ny fony nampanalaviny lavitra Ahy, ary ny fahatahorany Ahy dia didin'olona nampianarina azy ihany; koa, indro, mbola hanao asa mahagaga amin'ity firenena ity Aho, dia asa mahagaga sady fahagagana; fa ho levona ny fahendren'ny olon-kendry ao aminy, ary hiafina ny fahalalan'ny olon-manan-tsaina ao aminy. Lozan'izay mikatsaka lalina hanafina ny fisainany tsy ho hitan'i Jehovah, ary ao amin'ny maizina no anaovany ny asany, ka hoy izy: Iza no mahita antsika? ary iza no mahalala antsika? Eny tokoa, ny famadihanareo ny zavatra ambony ambany dia hoheverina tahaka ny tanimanga eo an-tanan'ny mpanefy vilany; moa va ny asa no hilaza amin'izay nanao azy hoe: Tsy izy no nanao ahy? na ny zavatra voaforona va no hilaza amin'izay namorona azy hoe: Tsy nanan-tsaina izy?”

“Asehoseho tamiko fa eo amin'ny fanandramantsika dia efa nihaona tamin'izao toe-javatra izao isika ary mbola mihaona aminy ihany. Olona izay nanana fahazavana lehibe sy tombontsoa mahagaga no nandray ny tenin'ireo mpitarika izay mihevitra ny tenany ho hendry, izay efa notolorana fitia lehibe sy notahian'ny Tompo fatratra, nefa efa nanaisotra ny tenany hiala eo an-tanan'Andriamanitra ka nametraka ny tenany ho eo amin'ny laharan'ny fahavalo. Ho safotry ny fitaka mirindra ivelany izao tontolo izao. Saina olombelona iray, rehefa manaiky ireo fitaka ireo, dia hiasa eo amin'ny sain'olombelona hafa, izay efa nanova ny porofo sarobidin'ny fahamarinan'Andriamanitra ho lainga. Ireo lehilahy ireo dia ho voafitaky ny anjely lavo, kanefa tokony ho nitsangana ho mpiambina mahatoky izy, niambina ny fanahy, tahaka ireo izay tsy maintsy hampamoahina. Napetrany ny fiadian'ny adiny, ary nihaino fanahy mamitaka izy. Ataony tsy manan-kery ny saina atolotr'Andriamanitra ary ailikany ny

fampitandremany sy ny fananarany, ary tena eo anilan'i Satana tokoa izy, mihaino fanahy mamitaka sy fampianaran'ny demonia.”

“Ny fahamamoana ara-panahy dia manjaka amin'ny olona ankehitriny, dia ireo izay tsy tokony hirodana tahaka ny olona azon'ny herin'ny zava-pisotro mahery. Ny heloka bevava sy ny tsy fanarahan-dalàna, ny hosoka, ny fitaka, ary ny fifampiraharaha tsy ara-drariny dia mameno izao tontolo izao, araka ny fampianaran'ilay mpitarika izay nikomy tany amin'ny kianjan'ny fitsarana any an-danitra.

“Haverina indray no mbola hamerina. Azoko nofaritana izay hitranga ato ho ato, kanefa tsy mbola tonga ny fotoana. Hiseho ny endriky ny maty, amin'ny alalan'ny hafetsen'i Satana, ary maro no hiray amin'ilay tia sy manao lainga. Mampitandrina ny olontsika aho fa eo anivontsika mihitsy dia hisy hiala amin'ny finoana ka hihaino fanahy mamitaka sy fampianaran'ny demonia, ary amin'ireo no hanaratsiana ny fahamarinana.” Battle Creek Letters, 123–125.

Ny toko voalohany ao amin'ny Daniela, izay maneho ny hafatry ny anjely voalohany ao amin'ny Apokalypsy faha-efatra ambin'ny folo, dia mifanaraka amin'ny tantara am-piandohan'ilay bibidia avy amin'ny tany. Ny toko voalohany sy faharoa ary fahatelo ao amin'ny Daniela, izay maneho ny hafatry ny anjely telo rehetra ao amin'ny Apokalypsy faha-efatra ambin'ny folo, dia mifanaraka amin'ny fiakaran'i Etazonia. Nebokadnezara dia maneho ny tantaran'ilay anjely voalohany sy ny toko voalohany ao amin'ny Daniela. Belsazara dia maneho ny tantaran'ilay anjely fahatelo sy ny toko telo voalohany ao amin'ny Daniela.

“Ho an'ilay mpanapaka farany tao Babylona, tahaka ny tamin'ny endrika tandindona tamin'ilay voalohany, dia tonga ny didim-pitsaran'ilay Mpiambina avy amin'Andriamanitra hoe: ‘Ry mpanjaka ô, ... aminao no anambarana izany; efa nesorina taminao ny fanjakana.’ Daniela 4:31.” Mpaminany sy Mpanjaka, 533.

Hotohizantsika ao amin'ny lahatsoratra manaraka ny fandalinana momba an'i Nebokadnezara sy Belsazara.

«Nangovitra an'i Belsazara izany fanehoana ny herin'Andriamanitra izany, izay nampiseho fa nanana vavolombelona izy ireo, na dia tsy fantany aza; nefa izy dia efa nahazo tombontsoa lehibe hahalalany ny asan'Andriamanitra velona sy ny heriny ary hanaovany ny sitrapony. Nomen-tsafidy tamin'ny fahazavana be izy. Ny raibeny, Nebokadnezara, dia efa nampitandremana ny amin'ny loza nananontanona azy, noho ny fanadinoany an'Andriamanitra sy ny fanomezany voninahitra ny tenany. Fantatr'i Belsazara ny nandroahana azy hiala amin'ny fiarahamonin'ny olona sy ny fiarahany tamin'ny bibidia tany an-tsaha; ary ireo zava-misy ireo, izay tokony ho nampianatra lesona azy, dia nataony tsinontsinona, toy ny tsy mbola nisy akory; ka dia nanohy namerina ny fahotan'ny raibeny izy. Sahiny ny nanao ireo heloka izay nitondra ny fitsaran'Andriamanitra tamin'i Nebokadnezara. Nomelohina izy, tsy noho izy ihany nanao ratsy, fa noho koa izy tsy nampiasa ny tombontsoa sy ny fahaiza-manao nananany, izay raha novolavolaina dia ho nahatonga azy ho marina.» Testimonies to Ministers, 436.